

Trzy lata złej zmiany dla osób LGBTI

- podsumowanie rządów PiS

kampania
przeciw
homofobii

LAMBDA
WARSZAWA

WPROWADZENIE

Równo trzy lata temu, 16 listopada 2015 roku, Prezydent Polski, Andrzej Duda zaprzysiężył rząd PiS. Czas powiedzieć „sprawdzam” i podsumować, co w tym czasie władza zrobiła (a raczej czego nie zrobiła) dla osób LGBTI, tj. lesbijek, gejów, osób biseksualnych, transpłciowych i interpłciowych żyjących w Polsce.

Krótki raport o tytule „Trzy lata złej zmiany dla osób LGBTI – podsumowanie rządów PiS” został przygotowany przez zespół ekspercki Kampanii Przeciw Homofobii i Stowarzyszenia Lambda Warszawa. Przeanalizowanych zostało **osiem obszarów życia osób LGBT**, tj. **1. prawo do życia, bezpieczeństwa i ochrony przed przemocą, 2. prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, 3. zdrowie, 4. edukacja, 5. wolność stowarzyszania się, 6. wolność wyrażania opinii, 7. mieszkalnictwo, 8. narodowe struktury praw człowieka**. We wszystkich tych obszarach wypunktowane zostały działania podjęte (i nie podjęte) przez rząd oraz ich wpływ na funkcjonowanie osób LGBTI żyjących w Polsce.

Obszary te nie są przypadkowe. Odnoszą się do **Zaleceń CoM/Rec(2010)5** przygotowanych przez **Komitet Ministrów Rady Europy dla państw członkowskich** w zakresie środków zwalczania dyskryminacji opartej na orientacji seksualnej lub tożsamości płciowej. Zalecenia te zostały przyjęte przez wszystkie 47 państw członkowskich, w tym Polskę. Ich wdrożenie jest kontrolowane przez Komitet Ministrów Rady Europy, który przeprowadził w tym roku monitoring. Organizacje pozarządowe miały możliwość przygotowania własnych raportów dotyczących wdrażania przez krajowe rządy Zaleceń CoM/Rec(2010)5. Raport dotyczący realizacji tych zaleceń w obszarach dotyczących życia osób LGBTI żyjących w Polsce został przygotowany przez Kampanię Przeciw Homofobii i Lambdę Warszawa (raport [„LGBTI rights in Poland. Measures to combat discrimination and violence on grounds of sexual orientation, gender identity and sex characteristics”](#) dostępny tutaj). Dokument ten stanowi postawę analizy trzech lat rządu PiS opisaną w zestawieniu o tytule „Trzy lata złej dla osób LGBTI – podsumowanie rządów PiS”.

1. PRAWO DO ŻYCIA, BEZPIECZEŃSTWA I OCHRONY PRZED PRZEMOCĄ

Jeśli jesteś osobą LGBT, istnieją duże szanse, że doświadczyłeś/aś przemocy (psychicznej lub fizycznej) m otywowanej nienawiścią i uprzedzeniami lub mowy nienawiści. Niestety w Polsce nie możesz powiedzieć, że stałeś/aś się pokrzywdzonym/ą przestępstwem z nienawiści. Mimo, że polski kodeks karny zawiera regulacje dotyczące takich przestępstw, nie obejmują one przesłanki orientacji seksualnej i tożsamości płciowej.

Od lat kolejne ekipy rządowe powtarzają, że wprowadzenie tej przesłanki do kodeksu karnego nie jest potrzebne. Ignorują one statystyki potwierdzające wszechobecność takiej przemocy. Nie są dla nich ważne dane zgodnie z którymi osoby LGBT, które jej doświadczyły, są narażone na konsekwencje zdrowotne, w tym na pogorszenie stanu psychicznego. Także obecny rząd, dla którego wystarczające są środki obecnie obowiązujące, karze takie zachowania bez względu na motywację sprawcy (jak zniesławienie, znieważenie, naruszenie nietykalności cielesnej, stosowanie przemocy lub groźby bezprawnej).

Ministerstwo Sprawiedliwości nie chce jednak przyznać, że wymagają one wniesienia prywatnego oskarżenia i podjęcia samodzielnych działań przez pokrzywdzonego. Tymczasem inne przestępstwa, w których uprzedzenia sprawcy są brane pod uwagę, ścigane są z urzędu.

Dodatkowo zdaniem Ministerstwa motywacja sprawcy może być okolicznością obciążającą ujętą w wyroku i skutkującą wymierzeniem surowszej kary. Nie jest to wykluczone, lecz w praktyce – nie ma miejsca. Rząd wie o tym doskonale, ponieważ nie jest w stanie wskazać ani jednej sprawy, w której uprzedzenia sprawcy w stosunku do osób LGBT skutkowały wyższą karą.

ROK 2015

Jak Policja zbiera dane

- W 2015 roku wprowadzony zostaje nowy system zbierania danych przez Policję. Policjant lub policjantka ma możliwość zaznaczenia, że w konkretnym przypadku sprawca działał motywowany uprzedzeniami co do orientacji seksualnej i tożsamości płciowej.
- Niewiele to zmienia, ponieważ wprowadzanie takich danych jest dobrowolne i zależne od oceny policjanta a nie osoby pokrzywdzonej.
- Co więcej, statystyki policyjne oparte o te dane nie są dostępne publicznie. Publikowane są natomiast statystyki prowadzone przez Prokuratora Generalnego i Ministra Sprawiedliwości – te jednak dotyczą tylko przestępstw z nienawiści uregulowanych w kodeksie karnym, a więc siłą rzeczy nie odnoszą się do osób LGBT.
- Wiele przestępstw wobec osób LGBT znika więc z systemu. A skoro czegoś nie badamy – to nie istnieje.

ROK 2016

Nowelizacja Kodeksu karnego bez szans

- Głosem PiS i Kukiz '15 odrzucony zostaje projekt ustawy zakładający wprowadzenie karalności przestępstw z nienawiści także ze względu na płeć, tożsamość płciową, wiek, niepełnosprawność i orientację seksualną.
- Przedstawiciele partii rządzącej argumentują swoją decyzję odnosząc się do wolności słowa, moralności i wolności religijnej.
- Niechęć partii rządzącej do nowelizacji kodeksu karnego nie dziwi w świetle wypowiedzi i działań przedstawicieli partii rządzącej i rządu. Minister Mariusz Błaszczak porównał osoby LGBT do „sodomitów”, Krystyna Pawłowicz z PiS związała osoby tej samej płci

nazwała „sprzecznymi z naturą”, a homoseksualność patologią, zaś wojewoda PiS Przemysław Czarnek umieścił filmik o Marszu Równości w Lublinie pod tytułem „przeciwko zboczeniom, dewiacjom i wynaturzeniom”.

LATA 2015 – 2018

Brak szkoleń dla Policji

- Policjanci nie przechodzą specjalistycznych szkoleń dotyczących przestępstw z nienawiści wobec osób LGBT. Otrzymują tylko podstawowe przeszkolenie, podczas którego przesłanka orientacji seksualnej lub tożsamości płciowej może być poruszona pobieżnie lub wcale. Nie dysponują oni też żadnymi wytycznymi dotyczącymi radzenia sobie z takimi przestępstwami.

Strach a statystyki

- Obawa osób LGBT przed wyoutowaniem, złym potraktowaniem przez organy ścigania i sądy, konieczność powtórnego przechodzenia przez traumatyczne wydarzenia lub podjęcia własnych działań w celu ścigania sprawcy, połączone z lekceważącym stosunkiem władz do przestępstw z nienawiści przekłada się na ich marginalną zgłaszalność.

Osoby LGBT w więzieniach

- Osoby LGBT nie czują się bezpiecznie w więzieniach. Ani władze więzienne, ani rząd nie dostrzegają żadnych przesłanek do objęcia ich szczególną ochroną czy wprowadzenia specjalnych procedur związanych z tą kategorią więźniów.
- W praktyce władze więzienia starają się nie umieszczać w jednej celi osób, które mogą stwarzać dla siebie zagrożenie. Zdarza się jednak, że osoby LGBT umieszczane są w izolatkach, co w konsekwencji może prowadzić do poważnych problemów ze sfery psychicznej.

- Osoby transpłciowe, także te w procesie tranzycji, umieszczane są w zakładach karnych dla mężczyzn lub kobiet w zależności od płci ujawnionej w ich oficjalnych dokumentach, a nie płci, z którą się utożsamiają.

2. PRAWO DO POSZANOWANIA ŻYCIA PRYWATNEGO I RODZINNEGO

Dla PiS istnieje jeden słuszny model życia i jeden słuszny model rodziny – „tradycyjny” i katolicki. Osoby transpłciowe nie mogą liczyć na pomoc państwa i jeśli chcą dokonać uzgodnienia swojej płci w dokumentach, wciąż muszą przechodzić przez trudną procedurę wymagającą m.in. pozwania własnych rodziców. Partnerzy tej samej płci dowiadują się, że ich związki są niekonstytucyjne, a swoje życie mogą uregulować korzystając z innych przepisów. Dla rządu takie związki są nie tylko nieważne, ale wręcz stwarzają zagrożenie dla małżeństwa. Rząd wciąż straszy on Polaków wizją zepsutych par, przed którymi należy chronić polskie dzieci. Ignoruje przy tym fakt, że jednopłciowe rodziny wychowujące dzieci w Polsce istnieją, a dzieci te są pozbawione ochrony zapewnianej ich rówieśnikom.

ROK 2015

Prezydent wetuje ustawę o uzgodnieniu płci

- W październiku 2015 roku niedawno zaprzysiężony Prezydent Andrzej Duda wetuje ustawę o uzgodnieniu płci dot. osób transpłciowych.
- Ustawa stawiała sobie za cel wprowadzenie uproszczonej procedury przed jednym, wyspecjalizowanym sądem. Wnioski miały być rozpatrywane w trybie nieprocesowym, niewymagającym strony pozwanej, a decyzja miała być podejmowana na podstawie twierdzeń strony wnioskodawcy/czyni oraz opinii dwóch lekarzy lub lekarek. Swoim wetem Prezydent wyrzuca ustawę „do kosza”.

- Przez takie działania osoby transpłciowe, które chciałyby prawnie uzgodnić swoją płęć, wciąż muszą polegać na procedurze zmuszającej je do pozwania własnych rodziców, którzy mogą sprzeciwiać się jej żądaniom. Co więcej, największe szanse na korzystne orzeczenie mają te osoby, które poddają się terapii hormonalnej lub przeszły przez procedury chirurgiczne (a nie każda osoba transpłciowa chce poddawać się takim zabiegom medycznym). Samookreślenie własnej tożsamości płciowej nie jest dla sądów wystarczające.

ROK 2017

Prokuratura bierze na celownik pary osób tej samej płci

- 18 stycznia 2017 roku zastępca Prokuratora Generalnego kieruje pismo do wszystkich Prokuratorów Regionalnych, polecając im zebranie informacji nt. par osób tej samej płci, które zawarły związek małżeński poza Polską.
- Chodzi o toczące się aktualnie postępowania w przedmiocie wpisania do polskich ksiąg stanu cywilnego zagranicznego aktu małżeństwa zawartego przez osoby tej samej płci lub informacji dotyczących postępowań o wydanie zaświadczenia o stanie cywilnym na wniosek osób, które zawarły małżeństwo z osobą tej samej płci za granicą.
- Prokuratorzy mają za zadanie zgłaszać swój udział w takich postępowaniach i „chronić praworządność”. Pozyskane informacje mają być też przekazane Prokuraturze Krajowej, co może naruszać dane osobowe.
- W ocenie organizacji pozarządowych taki ruch miał na celu zastraszenie osób LGBT i wywołanie „efektu mrożącego”.

ROK 2018

Ustawa o związkach partnerskich ląduje w koszu

- W czerwcu 2018 roku upolityczniona Krajowa Rada Sądownictwa wydaje negatywną opinię dotyczącą projektu ustawy o związkach partnerskich.
- Zdaniem KRS projekt ustawy, złożonej przez partię Nowoczesna i przygotowanej we współpracy z organizacjami LGBT, jest niezgodny z Konstytucją, bo zrównuje związki partnerskie z prawami małżonków.
- To już ósma próba uregulowania statusu prawnego par jedнопłciowych. W obecnej kadencji Sejmu, przy jednoznacznie negatywnym stosunku partii rządzącej, ustawa nie ma szans na uchwalenie. Zaniedbania poprzednich lat sprawiają, że partnerzy i partnerki tej samej płci wciąż:
 1. nie mogą dziedziczyć po partnerze/ce, jeśli ten/ta nie sporządził/a testamentu,
 2. muszą płacić wysoki podatek spadkowy i podatek od darowizn, bo w świetle prawa traktowani są jako osoby obce,
 3. nie mają prawa do wspólności majątkowej,
 4. nie mają prawa do pochówku zmarłego partnera/ki, jeśli rodzina nie wyrazi na to zgody,
 5. nie mają prawa do wspólnego ubezpieczenia,
 6. nie mają prawa do renty po zmarłym partnerze/ce,
 7. nie mają prawa do wspólnej adopcji dzieci ani adopcji dzieci partnera/ki.
- Ponadto brak ustawy regulującej związki osób tej samej płci skutkuje tym, że:
 1. osoby transpłciowe, które pozostają w małżeństwie i chciałyby

uzgodnić swoją płęć, zmuszane są do rozwodu, nawet jeśli ich związek jest szczęśliwy,

2. tylko biologiczni rodzice mają prawa i obowiązki wobec dziecka. Rodzic społeczny jest traktowany jako osoba obca.

3. ZDROWIE

PiS kontynuuje niechlubną praktykę poprzedników polegającą na ignorowaniu pacjentów LGBTI jako szczególnej grupy zagrożonej dyskryminacją i mającej konkretne problemy pojawiające się w zetknięciu ze służbą zdrowia. Nie zbiera na ich temat żadnych danych – bo jeśli nie badamy problemu, to w tej optyce go po prostu nie ma. Wezwania o uregulowanie statusu osób transpłciowych i interpłciowych, wprowadzenia zakazu terapii konwersyjnych, nie spotykają się z żadną reakcją PiS.

ROK 2016

Pacjenci i pacjentki LGBTI niewidoczni

- Rada Ministrów przyjmuje Narodowy Program Zdrowia na lata 2016 – 2020. W Programie brak jakiegokolwiek wzmianki nt. pacjentów i pacjentek LGBTI i ich potrzeb.
- Problemy pacjentów i pacjentek LGBTI są również pomijane w innych programach i działaniach Ministerstwa. Kwestie te nie są też poruszane w ramach przygotowania do wykonywania zawodów medycznych.

Brak badań nt. pacjentów i pacjentek LGBTI

- Ani Ministerstwo, ani Rzecznik Praw Pacjenta nie prowadzą badań ani nie zbierają danych dotyczących pacjentów LGBTI. Nie pozwala to na identyfikację potrzeb tej grupy i wprowadzenie rozwiązań dla problemów, z którymi spotykają się na co dzień w zetknięciu ze służbą zdrowia.

Ustawa antydyskryminacyjna pomija pacjentów i pacjentki LGBTI

- Tak zwana ustawa antydyskryminacyjna wciąż nie chroni osób LGBTI przed dyskryminacją w dostępie do usług medycznych. Rząd jest głuchy na wezwania organizacji pozarządowych i Rzecznika Praw Obywatelskich apelujących o zmianę ustawy.

Osoby transpłciowe bez opieki

- Rząd wciąż nie rozpoznaje konieczności objęcia opieką osób w procesie medycznej korekty płci. Większość pacjentów i pacjentek transpłciowych zmuszona jest do korzystania z prywatnej opieki zdrowotnej. Brakuje jakichkolwiek ustandaryzowanych procedur.

Przymusowe operacje osób interpłciowych

- Osoby interpłciowe są dalej narażone na poddawanie ich operacjom korygującym narządy płciowe bez ich zgody, w tym w okresie niemowlęctwa. Brakuje ustawy zakazującej takich praktyk.

ROK 2017

Budynek Ministerstwa miejscem wręczenia nagrody za leczenie homoseksualności

- W marcu 2017 roku w gmachu Ministerstwa Rozwoju rozdawane są nagrody „obrony moralnej”. Statuetki „Prawda-Krzyż-Wyzwolenie” otrzymuje m.in. grupa Odwaga „za pomoc duchową i terapeutyczną osobom o niechcianych skłonnościach seksualnych oraz ich rodzinom”. List do uczestników i uczestniczek gali wysłał m.in. Prezydent Andrzej Duda.

ROK 2018

Europarlamentarzyści i europarlamentarzystki PiS przeciwko zakazowi terapii konwersyjnych

- W marcu 2018 roku Parlament Europejski przyjmuje raport roczny

za rok 2016 dotyczący praw podstawowych Unii Europejskiej. W treści raportu czytamy m.in., że kraje członkowskie Unii, aby osiągnąć standardy wyznaczone w Karcie Praw Podstawowych, muszą podjąć działania ochronne względem osób LGBTI.

- Po raz pierwszy w raporcie poruszono temat tzw. terapii konwersyjnych mających na celu zmianę orientacji seksualnej z homoseksualnej na heteroseksualną. Jego autorzy i autorki nawołują do zaniechania tej krzywdzącej praktyki. Przeciwno wprowadzeniu poprawki nawołującej do zakazania takiej terapii głosowało 25 polskich europarlamentarzystów i europarlamentarzystek. W większości są to osoby związane z PiS.

Rekomendacje ONZ dot. terapii konwersyjnych ignorowane przez rząd

- We wrześniu 2018 roku Komitet ds. Praw Osób z Niepełnosprawnościami ONZ wydaje oficjalne rekomendacje dla Polski. Wśród nich znajduje się sugestia wprowadzenia zakazu tzw. terapii konwersyjnych „leczących” z homoseksualności.
- „Komitet zaleca wprowadzenie zakazu terapii konwersyjnych i wskazuje na konieczność wdrożenia wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami psychospołecznymi respektującego tożsamość płciową i orientację seksualną osoby”.
- Żaden przedstawiciel rządu nie zapowiedział wszczęcia prac nad wprowadzeniem zakazu do polskiego porządku prawnego.

4.EDUKACJA

Homofobia i transfobia oraz związana z nimi przemoc (zarówno słowna, jak i fizyczna) są powszechne w polskiej szkole. Szkoła wychowuje w duchu konserwatywnym, w którym istnieje tylko jedna orientacja seksualna, role płciowe są ściśle określone i nieprzekraczalne, a osoby LGBT są traktowane jako nieistniejące lub „odmienne”. Większość nauczycieli i nauczycielek nie przechodzi żadnego szkolenia związanego z kwestiami

LGBT oraz dyskryminacją. Nie jest to problem nowy, nowe jednak jest podejście obecnych władz do problemu. Kiedyś problem był po prostu ignorowany, a władze popełniały błąd zaniechania. Dziś PiS i jego przedstawiciele swoimi działaniami, wypowiedziami i zaniechaniami pogarsza i tak trudną sytuację uczniów i uczennic LGBT.

ROK 2015

Nauczycielka blokuje Marsz Równości w Gdańsku

We wrześniu 2015 roku powiązana z PiS nauczycielka historii w Gdańsku bierze udział w blokadzie Marszu Równości. Przez megafon wykrzykuje: „Homoseksualizm jest przejawem zepsucia moralnego i upodobaniem! Jestem dumna, że żyję w Polsce, bo mogę się temu przeciwstawić! Jeśli tego nie zrobimy, to wkrótce ulicami tego miasta przejdą także pedofile i zoofile”. Do Policji mówi: „Zróbcie porządek z tymi pedałami, a nie z nami”. Dyrektorka szkoły, również związana z PiS, nie widzi potrzeby wszczynania postępowania dyscyplinarnego.

ROK 2016

Upolitycznienie kuratorek i kuratorów

- W marcu 2016 roku w całym kraju rozstrzygane są konkursy na kuratorów i kuratorki oświaty. Po reformie szkolnictwa wygasły etaty wszystkich dotychczasowych kuratorów i kuratorek. Nowi powoływani są według politycznego klucza w konkursach rozstrzyganych przez komisje obsadzone przez członków administracji rządowej. Skutek – większość wybranych kuratorów i kuratorek jest powiązana z PiS. Czyni to kuratorów całkowicie zależnymi od rządu i jego obecnej linii. Kuratorzy zaś mają wpływ na pracę konkretnych szkół i mogą kontrolować ich działalność. Wydarzenia Tęczowego Piątku 2018 roku w pełni pokażą, jak taki system zależności będzie wpływał na działalność szkoły.

Edukacja seksualna do domu

- W czerwcu 2016 roku Ministra Edukacji Anna Zalewska oświadcza, że edukacja seksualna powinna odbywać się przede wszystkim w domu.
- Do dziś kwestie związane z edukacją seksualną poruszane są głównie na nieobowiązkowym przedmiocie Wychowanie do Życia w Rodzinie.
- Podręczniki, którymi nauczyciele i nauczycielki posługują się na lekcjach WDŻR utrwalają stereotypy i uprzedzenia, posiłkują się nienaukowymi teoriami. Homoseksualność traktowana jest jako dewiacja, odstępstwo od normy, preferencja, którą można zmienić i naprawić. Treści dotyczące osób LGBT dotyczą głównie pedofilii, sadyzmu, masochizmu i chorób przenoszonych drogą płciową. Zdaniem ekspertów i ekspertek, taki program może prowadzić do internalizowania homofobii.

ROK 2017

Koniec z edukacją antydyskryminacyjną w szkołach

- W sierpniu 2017 roku Ministra Edukacji wydaje rozporządzenie, zgodnie z którym likwiduje wprowadzony w 2015 roku wymóg prowadzenia przez szkoły edukacji antydyskryminacyjnej. Nie wszystkie szkoły będą czuły się zobowiązane do podejmowania tematyki dyskryminacji wobec osób LGBT.

Homofobia zabija czternastoletniego Kacpra

- We wrześniu 2017 roku prześladowany z powodu przypisanej mu orientacji seksualnej czternastoletni Kacper z Górczyna popełnia samobójstwo.
- Samobójcza śmierć chłopca nie spotyka się z żadną reakcją ze strony rządu, pomimo protestów pod siedzibą MEN.

- Krystyna Pawłowicz, posłanka PiS, za śmierć chłopca obwinia „liberalno-lewackie środowiska”, które zdaniem polityczki „najpierw propagują wśród dzieci i młodzieży podatnych na różne niestandardowe zachowania – nienaturalne postawy i relacje, a potem, gdy te zaburzone zachowania są przez rówieśników brutalnie wytykane, i w skrajnych sytuacjach kończą się tragicznie, to lewaccy ideolodzy patologii obyczajowych odwracają kota ogonem i fałszywie, bezczelnie lamentują nad >morderczą nietolerancją< rówieśników. Nie siejcie patologii, nie będzie jej śmiertelnego żniwa”.

ROK 2018

Lubelskie szkoły pod nadzorem

- W czerwcu 2018 roku Radna PiS w Lublinie, na posiedzeniu komisji rady miasta ds. rodziny, pyta: „Czy na przestrzeni pięciu, ośmiu, dziesięciu lat miasto miało takie przypadki, a komisja o tym wie, że np. w szkołach albo przedszkolach, dyrektorami albo nauczycielami były osoby homoseksualne?”
- Szkoły w Polsce prowadzone są głównie przez samorządy, a komisje wyłaniające ich dyrektorów mają wśród swoich członków przedstawicieli władz wykonawczych samorządu. Istnieje podejrzenie, że pytanie radnej ma na celu wywołanie atmosfery strachu.

Nowe podstawy programowe

- We wrześniu 2018 roku wchodzi w życie nowa podstawa programowa. Szczególny nacisk kładzie się w niej na wychowywanie w duchu patriotyzmu i respektowania wartości chrześcijańskich.
- Podstawa pozwala jednak na prowadzenie zajęć „w duchu akceptacji i szacunku dla drugiego człowieka” i na szerokie omawianie kwestii takich, jak prawa człowieka i ich obrona, tolerancja, akceptacja, reagowanie na przemoc fizyczną i

psychiczną. Nauczyciele i nauczycielki wciąż mogą wprowadzać do zajęć tematykę dotyczącą osób LGBT, ochrony ich praw i ochrony przed dyskryminacją.

Atak MEN na Tęczowy Piątek

- 26 października 2018 roku w ponad 200 szkołach w całej Polsce odbywa się Tęczowy Piątek.
- Zainicjowana przez Kampanię Przeciw Homofobii akcja ma na celu pokazanie młodzieży LGBT, że w szkole jest miejsce również dla niej – że mogą czuć się w niej bezpieczni i bezpieczne i w pełni realizować swój potencjał.
- Szkołę do akcji mogą zgłaszać: dyrekcja, nauczyciele i nauczycielki, uczniowie i uczennice oraz rodzice. W odpowiedzi KPH przesyła szkole materiały edukacyjne, jednak to sama szkoła podejmowała decyzję o formule Tęczowego Piątku i działaniach podejmowanych w jego ramach.
- Akcja spotyka się z ostrymi protestami ze strony skrajnie prawicowych organizacji i episkopatu.
- Próbę zablokowania Tęczowego Piątku podejmuje również sam rząd. Minister Anna Zalewska próbuje dowieść, że organizowanie Tęczowego Piątku wymaga uzyskiwania zgody rodziców, przedstawiania materiałów edukacyjnych do zatwierdzenia przez kuratora, a brak takich procedur uznaje za łamanie prawa oświatowego.
- Małopolska kurator oświaty domaga się „niezwłocznego poinformowania” o „wszystkich sytuacjach niebezpiecznych”. W liście do dyrektorów stwierdza, że „seksualność uczniów, w ogromnie przeważającym procencie nieletnich, jest sztucznie podnoszonym tematem w celu wzbudzania niezdrowej sensacji i szukania pretekstów do destabilizowania funkcji wychowawczej szkoły”.

- Instytut Ordo Iuris, organizacja ultraprawicowa i ultrakatolicka, przygotowuje wzory pism dla rodziców, którzy chcą wystąpić na drogę sądową przeciwko szkole.
- Na skutek zastraszającej atmosfery ze strony rządu, część szkół wycofuje się z akcji. Mimo to uczniowie i uczennice tych szkół decydują się celebrować Tęczowy Piątek, m.in. ubierając się tego dnia na tęczowo.
- Działania MEN przynoszą skutek odwrotny od zamierzonego – szkoły, które wcześniej nie zgłosiły się do akcji, w wyniku działań Ministerstwa chcą w niej wziąć udział.

5. WOLNOŚĆ STOWARZYSZANIA SIĘ

Dla PiS władza powinna być scentralizowana. Nikt nie powinien rządowi przeszkadzać w jej sprawowaniu. Współpraca, konsultacje społeczne? Nie są istotne. Organizacje pozarządowe? Tak, ale w obszarach niemających wpływu na politykę państwa lub wprost realizujące wizje rządu. Polskość, „patriotyzm”, chrześcijańska tradycja i obojętność na los mniejszości – tylko organizacje podzielające te poglądy mogą liczyć na przychylność rządu.

Od czasu wyborów w 2015 r. w polityce rządzących widoczne są dążenia do centralizacji władzy i nieufność wobec działań oddolnych, rozproszonych. Rozdzielanie funduszy na działalność NGO ma się odbywać według arbitralnych kryteriów instytucji podległej ściśle rządowi. Preferowane są organizacje odwołujące się do wartości narodowych i chrześcijańskich. Rząd nie jest zainteresowany udziałem obywateli w tworzeniu prawa i ogranicza możliwość konsultacji społecznych. Współpraca władz z organizacjami działającymi na rzecz praw osób LGBT przenosi się w zasadzie wyłącznie na poziom lokalny.

ROK 2015

Powstaje Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

- W celu scentralizowania źródeł finansowania organizacji pozarządowych władze powołują we wrześniu 2017 roku Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.
- Uzależnienie Dyrektora Instytutu od rządu uosobionego w postaci Przewodniczącego Komitetu do Spraw Pożytku Publicznego oddaje kontrolę nad dystrybucją funduszy dla organizacji pozarządowych w ręce rządu.
- Kryteria konkursów decydujące o dystrybucji środków finansowych są każdorazowo określone przez Dyrektora Instytutu. Istnieje zagrożenie, że procedury przyznawania funduszy nie będą transparentne.
- Instytut nie wymaga wprowadzania klauzul antydyskryminacyjnych, a udział przedstawicieli organizacji pozarządowych sprowadza się do funkcji doradczej.
- Ustawa odwołuje się wyłącznie do jednej religii (chrześcijańskiej) i tożsamości narodowej (polskiej). Ustawa powołująca do życia Instytut milczy też nt. wspierania mniejszości, w tym osób LGBT. Pozwala to założyć, że organizacje LGBT nie będą wspierane finansowo przez Instytut.

Odbieranie funduszy organizacjom pozarządowym

- Wspieranie osób LGBT może stać się podstawą do odbierania funduszy organizacjom pozarządowym.
- Spotkało to np. Fundację Autonomia, z którą MPiPS rozwiązało umowę o zlecenie realizacji zadania publicznego. Skutkowało to obowiązkiem zwrotu otrzymanej dotacji i odsetek. Odebranie

środków Fundacji Autonomia poprzedziła interpelacja i zapytanie poselskie, w której zarzucano organizacji, że jej „cele jednoznacznie nawiązują do poglądów środowisk LGBT” oraz „walk[ą] z nietolerancją ze względu na orientację seksualną”.

Organizacje pozarządowe bez wpływ na kształt ustaw

- Organizacje pozarządowe zostały pozbawione przez PiS wpływu na kształtowanie polityki rządowej czy ustaw. Przykład stanowi ustawa powołująca do życia NIW uchwalona bez konsultacji z organizacjami pozarządowymi.

Ustawy bez konsultacji społecznych

- Projekty ustaw wnoszone są do sejmu jako projekty poselskie. Eliminuje to konieczność prowadzenia konsultacji społecznych. Jeśli rząd decyduje się przedstawić projekt jako rządowy, konsultacje przybierają charakter iluzoryczny. Zwoływane są nieoczekiwanie, trwają za krótko, a wnioski z nich płynące rzadko kiedy brane są pod uwagę przy dokonywaniu poprawek.

ROK 2016

Likwidacja Rady ds. Przeciwdziałania Dyskryminacji Rasowej, Ksenofobii i związanej z nimi Nietolerancji

- W kwietniu 2016 roku zlikwidowana zostaje Rada, w której prace zaangażowane były również organizacje LGBT. Działania Rady zmierzały m.in. do opracowania terminów związanych z mową nienawiści, badania źródeł przestępstw z nienawiści i opracowania jednolitych systemów gromadzenia danych na ten temat.

Ataki na siedziby organizacji LGBT

- Między lutym 2016 a majem 2017 dochodzi do trzykrotnego ataku na siedzibę Kampanii Przeciw Homofobii, dwukrotnego na siedzibę Lambdy Warszawa i na siedzibę Stowarzyszenia Grupa Stonewall w Poznaniu. Niezidentyfikowani sprawcy m.in. wybijali szyby, wrzucali

kamienie do siedzib organizacji, próbowali się do nich dostać. Żaden z tych ataków nie spotkał się z reakcją Ministerstwa Sprawiedliwości, a rzecznik Ministerstwa określił je jako przestępstwa pospolite.

ROK 2017

Ograniczenie współpracy z Pełnomocnikiem Rządu ds. Równego Traktowania

- Od roku 2015 Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania systematycznie ogranicza współpracę z organizacjami LGBT.
- Seminarium dot. oceny funkcjonowania tzw. ustawy antydyskryminacyjnej to jedyna aktywność, którą Pełnomocnik podjął we współpracy z organizacjami LGBT (maj 2016).
- W 2016 r. Pełnomocnik zawiesza Krajowy Program Działań na Rzecz Równego Traktowania. Pełnomocnik wykazuje się ignorancją w stosunku do problemów, z jakimi mierzą się organizacje LGBT. Na ataki na biuro KPH reaguje dopiero pod wpływem nacisków zewnętrznych umieszczając notatkę na stronie internetowej.

Współpraca władz z organizacjami LGBT ograniczona do poziomu lokalnego

- Współpraca organizacji LGBT z władzami odbywa się wyłącznie na poziomie lokalnym i to w nielicznych samorządach. W skali kraju wyróżnia się miasto Poznań, które objęło patronatem Tydzień Równości oraz Gdańsk, gdzie wprowadzono Model Równego Traktowania przy sprzeciwie radnych PiS.

Przemoc wobec organizacji LGBT ignorowana

- Przemoc i homofobiczne ataki, których doświadczają działacze i działaczki LGBT, są ignorowane przez władze.
- Aktywiści i aktywistki mogą korzystać jedynie z ogólnych przepisów, w których nie identyfikuje się wciąż przestępstw

motywowanych nienawiścią ze względu na orientację seksualną.

- Ochrona ze strony Policji sprowadza się w zasadzie jedynie do marszów równości i – choć do tej pory skuteczna – nie jest wystarczająca.

Ochrona osób LGBT na marginesie zainteresowań rządu

- Problem przestępstw motywowanych nienawiścią jest bagatelizowany przez obecne władze – minister Mariusz Błaszczak nazwał je „marginesem marginesu”.
- Policja i prokuratury otrzymują ze strony rządu wyraźny sygnał, że ochrona osób LGBT nie jest priorytetem.

6.WOLNOŚĆ SŁOWA I WOLNOŚĆ ZGROMADZEŃ

Wraz z nastaniem rządów PiS pojawiają się próby ograniczania wolności słowa i wolności zgromadzeń. Instrumentalne wykorzystywanie przepisów prawa karnego dla zastraszenia i zniechęcenia do aktywności społecznej. Próby wpływania na media i straszenie ich karami za treści równościowe. W końcu uchwalenie ustawy, która może być użyta do zablokowania pokojowych demonstracji – wszystko to ma miejsce od 2015 roku.

ROK 2015

Ograniczony dostęp do mediów publicznych dla organizacji LGBT

- Obowiązująca Ustawa o radiofonii i telewizji zawiera szereg przepisów, które są wykorzystywane przez władzę w celu ograniczenia dostępu organizacji LGBT do mediów publicznych. Mogą one być również instrumentalnie wykorzystywane celem zastraszenia innych wydawców, którzy nadają programy prezentujące osoby LGBT w pozytywnym świetle.

Kampanie społeczne organizacji LGBT nieobecne w mediach publicznych

- Chociaż każda organizacja pożytku publicznego (OPP) ma prawo do nieodpłatnego informowania o swojej działalności, w praktyce to, czyje programy zostaną wyemitowane, podlega arbitralnej i ostatecznej decyzji wewnętrznej komisji poszczególnych nadawców publicznych.
- Efekt – od 2015 roku żadnej organizacji LGBT nie udało się wyemitować jakiegokolwiek kampanii społecznej w mediach publicznych.

Brak wsparcia rządu dla inicjatyw LGBT

- Publikacje związane z prawami osób LGBT nie są finansowane ze środków centralnych. Rząd nie wspiera i nie angażuje się w programy, wydarzenia, akcje czy konferencje związane z podnoszeniem świadomości czy wspieraniem osób LGBT.

ROK 2017

Wsparcie organizacji LGBT przez władze tylko na poziomie lokalnym i RPO

- Organizacje LGBT wspierane są wyłącznie na poziomie lokalnym (w przypadku przyjaznych im samorządów) oraz przez Rzecznika Praw Obywatelskich.
- W 2017 roku miasto Poznań współorganizowało konferencję naukową „Dziecko zagrożone homofobią. Homoseksualność w rodzinie a polityka społeczna miasta”.
- Rzecznik Praw Obywatelskich regularnie wydaje publikacje związane z naruszaniem praw osób LGBT.

Nowelizacja ustawy Prawo o zgromadzeniach

- W kwietniu 2017 roku wchodzi w życie nowelizacja przepisów ustawy Prawo o zgromadzeniach. Ustawa wprowadza nowe ograniczenia wolności zgromadzeń, w tym instytucję zgromadzeń cyklicznych oraz przepisy związane ze zgromadzeniami z nimi kolidującymi.
- Przepisy zostają tak skonstruowane, aby za zgromadzenie cykliczne można było uznać tzw. miesięcznice smoleńskie. Istnieje obawa, że w przyszłości mogą one zostać wykorzystane w celu zablokowania takich wydarzeń jak Parada Równości.

Kreskówka z parą osób tej samej płci na cenzurowanym

- W listopadzie 2017 roku Nickelodeon Polska, po wyemitowaniu odcinka kreskówki „Harmidom”, w której występował chłopiec mający rodziców tej samej płci, otrzymuje pismo od KRRiT.
- Pismo przypomina o konieczności respektowania przepisów Ustawy o radiofonii i telewizji, które odnoszą się do moralności oraz chrześcijańskiego systemu wartości. Za naruszenie zakazu propagowania działań sprzecznych z moralnością, a także za emitowanie audycji niszczących przekonania religijnych odbiorców, wydawca naraża się na kary finansowe od KRRiT.

ROK 2018

Prokuratura ściga za tęczowe godło

- Zawarte w kodeksie karnym przepisy ograniczające wolność słowa w obronie innych wartości zaczynają być instrumentalnie wykorzystywane przez władze.
- W lipcu 2018 roku podczas marszu równości w Częstochowie dwie osoby niosą biało-tęczową flagę, na której umieszczony został biały orzeł z polskiego godła.

- Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji Joachim Brudziński wyraża swoją dezaprobatę na Twitterze. Polityk informuje, że w tej sprawie zostanie złożone „zawiadomienie do prokuratury o znieważenie i profanację symboli narodowych”.
- Wkrótce po wpisie Brudzińskiego prokuratura wszczyna dochodzenie, co powszechnie zostaje odebrane jako próba zastraszenia osób LGBT.

Zmiana trasy Marszu Równości w Częstochowie

- W lipcu 2018 roku organizatorzy Marszu Równości w Częstochowie zostają zmuszeni do zmiany trasy marszu z powodu wcześniej zgłoszonych, nierzadko fikcyjnych, manifestacji organizacji prawicowych. Jest to możliwe dzięki nowelizacji ustawy Prawo o zgromadzeniach.

Zakaz Marszu Równości w Lublinie

- Pod naciskiem prawicowych radnych, prezydent Lublina Krzysztof Żuk zakazuje Marszu Równości. Prezydent powołuje się na rzekome zagrożenie płynące ze strony kontrmanifestantów, pojawiające się w internecie groźby oraz niemożność zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom i uczestniczkom zgromadzenia.
- Polityk uzasadnia swoją decyzję zapisami ustawy Prawo o zgromadzeniach, która przewiduje możliwość wydania decyzji o zakazie zgromadzenia, jeśli jego odbycie może zagrażać życiu lub zdrowiu ludzi albo mieniu w znacznych rozmiarach.
- Mimo zdecydowanego potępienia takiej decyzji przez Rzecznika Praw Obywatelskich, organizacje pozarządowe, liberalne media i środowisko prawnicze, sąd I instancji utrzymuje decyzję w mocy. Dopiero Sąd Apelacyjny w Lublinie uchyla decyzję, obnażając szczegółowo wszystkie jej wady. Marsz finalnie się odbywa.

7.MIESZKALNICTWO

Osoby LGBT są szczególnie zagrożone bezdomnością. Wiele z nich musi uciekać z domu chroniąc się przed przemocą ze strony rodziny, sąsiadów czy ich otoczenia. W ogólnodostępnych schroniskach i placówkach pomocowych narażone są na dyskryminację. Rząd PiS w ogóle tego nie dostrzega. Nie istnieją żadne polityki na poziomie rządowym lub lokalnym, które skierowane byłyby do osób LGBT zagrożonych bezdomnością.

ROK 2015

Otwarcie hostelu interwencyjnego dla osób LGBT

- Całkowity brak zainteresowania władz tym problemem zmusza organizacje LGBT do podjęcia działań oddolnych. W 2015 roku w Warszawie powstaje hostel interwencyjny dla osób LGBT, które z powodu zagrożenia lub doświadczenia przemocy ze względu na ich orientację seksualną lub tożsamość płciową musiały opuścić swoje miejsce zamieszkania.
- Prowadzące hostel Stowarzyszenie Lambda Warszawa wyłącza państwo w jego obowiązku przygotowania mieszkańców i mieszanek do przyszłego samodzielnego funkcjonowania udzielając im wsparcia prawnego, socjalnego i psychologicznego.
- Działalność hostelu nie jest finansowana ze środków publicznych. Opiera się na grantach z Fundacji Batorego, a po wyczerpaniu funduszy ze środków zebranych przez organizację AllOut oraz darowizn prywatnych.

ROK 2016

Hostel interwencyjny dla osób LGBT zostaje zamknięty

- Brak stałego źródła finansowania i zerowa pomoc ze strony rządu doprowadzają do zamknięcia hostelu w październiku 2016 roku.

LATA 2015 – 2018

Rząd milczy ws. dyskryminacji osób LGBT w dostępie do mieszkań

- Państwo nie chroni osób LGBT przed dyskryminacją w dostępie do mieszkań. Brak jest jakichkolwiek regulacji, które zabraniałyby nierównego traktowania w przypadku korzystania z usług mieszkaniowych. Brakuje ich również w tzw. ustawie antydyskryminacyjnej. Apele o zmianę ustawy spotykają się z niechęcią rządu, który nie podejmuje żadnych kroków w tym kierunku.

8. NARODOWE STRUKTURY PRAW CZŁOWIEKA

- Struktura ochrony praw człowieka w Polsce opiera się na dwóch instytucjach – niezależnego Rzecznika Praw Obywatelskich i pozostającego w strukturach rządu Pełnomocnika Rządu do spraw Równego Traktowania.

ROK 2015

Redukcja budżetu Rzecznika Praw Obywatelskich

- Od czasu objęcia rządów przez PiS budżet biura Rzecznika Praw Obywatelskich jest systematycznie zmniejszany, co może się odbić negatywnie na jego działalności. Zmniejszenie budżetu nastąpiło w 2016 r. o ok. 10 mln zł – do poziomu z roku 2011 r. W następnym roku RPO wnioskował o zwiększenie budżetu, ale został on ponownie zmniejszony o 3 mln 857 tys. zł. Projekt budżetu na rok 2018 ponownie nie uwzględnia postulatów RPO.

Dyskredytowanie pracy Rzecznika Praw Obywatelskich

- W przestrzeni publicznej systematycznie pojawiają się wypowiedzi przedstawicieli i przedstawicielek rządu mające na celu dyskredytowanie pracy biura RPO oraz osoby Adama Bodnara jako Rzecznika. To rodzi obawy o możliwe osłabienie

tego urzędu.

ROK 2016

Rzecznik Praw Obywatelskich wsparciem dla osób LGBT

- W roku 2016 Rzecznik Praw Obywatelskich rozpoznaje 59 skarg związanych z dyskryminacją na tle orientacji seksualnej i 9 na tle tożsamości płciowej.
- Rzecznik systematycznie wstępuje do postępowań sądowych o szczególnym znaczeniu dla osób LGBT:
 1. Interweniuje w sprawie drukarza z Łodzi, który odmówił wykonania usługi na rzecz organizacji LGBT, powołując się na swoje przekonania religijne.
 2. Bierze udział w sprawach, w których odmówiono transkrypcji aktu urodzenia dzieci rodziców tej samej płci.
 3. Prowadzi badania dotyczące kwestii LGBT (np. w 2017 r. wydał raport „Równe traktowanie w zatrudnieniu bez względu na tożsamość płciową” i zwrócił się do przedstawicieli rządu z prośbą o ustosunkowanie się do zaleceń wskazanych w załączonym raporcie oraz poinformowanie o działaniach podejmowanych w celu zapewnienia pełnego poszanowania praw osób transpłciowych w zatrudnieniu oraz o ewentualnie planowanych w tym zakresie pracach.).
 4. Obejmuje patronatem inicjatywy organizacji LGBT. Wsparł m.in. Międzynarodowy Dzień Walki z Homofobią i Transfobią (IDAHOT).
 5. Organizuje seminarium „Rola antydyskryminacyjnych organizacji pozarządowych w postępowaniach sądowych”, w którym udział biorą m.in. przedstawiciele KPH

Ograniczenie kompetencji urzędu Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania

- Urząd Pełnomocnika Rządu d. Równego Traktowania pozostaje w strukturach rządowych.
- Pełnomocnik zostaje pozbawiony instrumentów pozwalających na rozpoznawanie skarg indywidualnych, a także inicjowanie postępowań sądowych.
- Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania nie współpracuje z organizacjami LGBT.
- Od 2016 roku, kiedy urząd Pełnomocnika obejmuje Adam Lipiński, wszelka współpraca Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania z organizacjami LGBT zanika.
- Pełnomocnik wykazuje brak jakiegokolwiek zainteresowania prawami osób LGBT. Jedyna aktywność Pełnomocnika dotyczyła potępienia ataków na siedzibę Kampanii Przeciw Homofobii, które wystosował pod naciskiem opinii publicznej.

ROK 2017

Rzecznika Praw Obywatelskich reaguje ws. ataków na organizacje LGBT

- Rzecznik zabiera głos w sprawach ataków na biura organizacji społecznych, Kampanii Przeciw Homofobii i Lambdy Warszawa. Spotyka się z przedstawicielkami i przedstawicielami atakowanych organizacji potępiając przemoc, która je spotkała (marzec 2016).

Paul Cameron przeciwko Pracowni Różnorodności – PRO obecny

- Rzecznik przystępuje do postępowania sądowego, które przeciwko Stowarzyszeniu Pracownia Różnorodności wszczął Paul Cameron, publicznie głoszący poglądy homofobiczne. Pracownia Różnorodności krytykowała jego działalność.

Głos Rzecznika Praw Obywatelskich w IDAHOT

- Z okazji Międzynarodowego Dnia Przeciw Homofobii i Transfobii (IDAHOT) RPO ponownie wskazał na istotne braki w polskim systemie prawnym i praktyce jego stosowania. Odniósł się do takich kwestii, jak ograniczenie wolności działalności organizacji pozarządowych i możliwości ich finansowania, brak odpowiedniego przeszkolenia personelu medycznego i standardów postępowania w celu zaspokojenia potrzeb osób transpłciowych, brak procedury umożliwiającej uzgodnienie płci uwzględniającej prawo do samostanowienia, przemoc wobec osób LGBT, niewystarczająca ochrona przed przestępstwami motywowanymi homofobią i transfobią w prawie karnym, brak instytucjonalizacji związków osób tej samej płci.

ROK 2018

Sprawa obywatelstwa dziecka dwóch ojców z udziałem RPO

- Prawomocne rozstrzygnięcie NSA w sprawie potwierdzenia obywatelstwa dzieci urodzonych w USA z matki zastępczej i w związku dwóch mężczyzn. RPO, który przyłączył się do sprawy, uznał za dyskryminację odmowę potwierdzenia obywatelstwa dziecka wyłącznie z powodu statusu jego rodziców – pary jedнопłciowej.

Marsz Równości w Katowicach i tęczyowy orzeł

- Pełnomocnik Terenowy RPO w Katowicach poprosił Komendanta Miejskiego Policji w Katowicach o wyjaśnienia dotyczące legitymowania przez funkcjonariuszy Policji i zapowiedzi dalszych działań wobec osób, które 8 września 2018 r., podczas Marszu Równości w Katowicach, miały na koszulkach i flagach tęczyowego orła.

Rzecznik sprzeciwia się wypowiedzi ministra Błaszczaka

- Rzecznik wyraża sprzeciw wobec wypowiedzi Mariusza Błaszczaka,

ministra obrony narodowej, odnoszących się do uczestników poznańskiego Marszu Równości, stwierdzając, że może być ona oceniona jako „przejaw mowy nienawiści ze względu na orientację seksualną wobec osób LGBT”. Minister nazwał osoby LGBT „sodomitami”.

Spotkanie Rzecznika z rodzicami osób LGBT

- Rzecznik Praw Obywatelskich Adam Bodnar i jego zastępczyni Sylwia Spurek oraz pracowniczki Zespołu ds. Równego Traktowania Biura RPO spotkali się z rodzicami osób LGBT – przedstawicielami stowarzyszenia „My, Rodzice” i „Akceptacja”.

ZESPÓŁ EKSPERCKI

adw. Karolina Gierdal (Kampania Przeciw Homofobii)

dr Piotr Godzisz (Lambda Warszawa)

adw. Paweł Knut (Kampania Przeciw Homofobii)

Karolina Więckiewicz (Lambda Warszawa)

STOWARZYSZENIE LAMBDA WARSZAWA

www.lambdawarszawa.org

KAMPANIA PRZECIW HOMOFOBII

www.kph.org.pl

Publikacja została wydana przy wsparciu finansowym ILGA-Europe w ramach funduszu "Documentation and Advocacy". Jakiegokolwiek opinie wyrażone w ulotce niekoniecznie odzwierciedlają oficjalne stanowisko ILGA-Europe.